

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน แปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ

Guideline for Developing Higher Potential in Food, Processing Operation of Community Enterprises, Samut Prakran Province

อัสมเดชเดชา ปานท่าไช¹ และชญภัทร์ กือาริโย²
Assadejdechda Pantakai¹ and Chayapat Keeariyo²

¹ นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

E-mail: assadejdechda@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์สุตร สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

E-mail: chayapat.s@mutp.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงาน และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างคือ ประธานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการที่ผ่านการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนระดับดี จำนวน 155 คน โดยคำนวณกลุ่มตามวิธีของทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 112 คน และคำนวณการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลพื้นฐาน วิสาหกิจชุมชน 268 กลุ่มพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินผลอยู่ในระดับดีจำนวน 114 กลุ่ม ระดับปานกลางจำนวน 117 กลุ่ม และระดับต้องปรับปรุงจำนวน 20 กลุ่ม วิสาหกิจชุมชนมีความตั้งใจจริงและมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง พร้อมทั้งมีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีในการให้ความรู้และงบประมาณเพื่อการพัฒนา ส่วนสภาพในการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งปัญหาในการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย สำหรับแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการควรดำเนินการดังนี้ 1) ด้านการวางแผน จัดทำแผนแม่บทชุมชนทุกตำบล 2) ด้านการจัดโครงสร้างองค์กรทบทวนผลการดำเนินงานร่วมกับสมาชิก 3) ด้านบริหารงานบุคคลสร้างขวัญกำลังใจ แรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน 4) ด้านการตลาด ผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด 5) ด้านการผลิต หน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมให้ความรู้ด้านการผลิต และ 6) ด้านบัญชี/การเงิน จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่แท้จริง

คำสำคัญ : การพัฒนาศักยภาพ วิสาหกิจชุมชน แปรรูปผลิตภัณฑ์

Abstract

This research study the purposes of the research are to,;1) Operating conditions, ;2) Problems And study of how to developing of the Potential of Community Enterprise in Food, ;3) Processing Operation

in Samut Prakran Province. The sample was the president of Community Enterprise in Food, Processing Operation that evaluate by the community enterprise potential assessment, And get total of 112 person for the sample by random the group of the sample as questionnaire, and content analysis. The study indicated that basic data there are 268 communities' enterprise groups. The community enterprise in good level are 114 groups, the average level of 117 groups, and the level of improvement was 20 groups. A community enterprise group have a strong intention and a strong grouping and with the support of the partner organizations in both education and budget for the development of operating conditions. At the overall level. The problem the overall at the low level. A guideline for the development of the potential of community enterprise in food, processing operation in Samut Prakarn Province. ;1) The planning of the model scheme of every Sub-district, ;2) Organizational structure, and ;3) Personnel management should create motivation in working together. ;4) The marketing, Product to meet the requirements of the market. ;5) In the production of government agencies involved in promoting the knowledge of the production. And ;6) accounting / finance accounting actual status.

Keywords : Higher Potential, Small and Micro Community Enterprise, Processing

1. บทนำ

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีที่แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ได้รับนโยบายในด้านการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ เพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เข้มแข็ง สามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการเพิ่มองค์ความรู้ในด้านการปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการผลิตในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการพัฒนาบริหารจัดการภายในองค์กรปรับโครงสร้างกลไกการสนับสนุนและขับเคลื่อน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เป็นระบบและเอกภาพที่ชัดเจนทั้งในด้านการเข้าถึงและบริการทางการเงินและการลงทุนสำหรับวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ การตลาดและโอกาสในการลงทุนต่างประเทศ [1]

การบริหารจัดการภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเป็นการใช้จุดแข็งและศักยภาพที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา

ประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็งและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตภาคเกษตรและการประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ขณะเดียวกันจำเป็นต้องปรับตัวในการเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลกและภูมิภาค ซึ่งประเทศไทยมีพันธกรณีภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ เพื่อสามารถใช้โอกาสที่เกิดขึ้นและเพิ่มภูมิคุ้มกันของทุนที่มีอยู่ในสังคมไทยได้อย่างเหมาะสม พร้อมก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจในปี 2558 [2]

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 จึงได้ถูกประกาศใช้อย่างเป็นทางการและมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2548 เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ให้คำนิยามว่า วิสาหกิจชุมชน (Small and Micro Community Enterprise) หมายถึง “การประกอบการขนาดเล็กเพื่อจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งพาตนเองและความเพียงพอของครอบครัวและชุมชน ทุน ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญาทุนทาง

บทควาณวิจัย

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
แปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ

วัฒนธรรมและทุนทางสังคม ให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน
ยังประโยชน์ให้ชุมชนผู้เป็นเจ้าของวิสาหกิจนั้นเป็นหลัก
ทั้งยังกล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการ
การผลิตสินค้าการให้บริการหรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการ
โดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกัน
ประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นรูปนิติบุคคลในรูปแบบใด
หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพา
ตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน [3]

แม้ว่าจังหวัดสมุทรปราการมีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด
และมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยต่อหัวอยู่ในระดับต้นๆ
ของประเทศ แต่ในข้อเท็จจริงพบว่า ยังมีคนจนและผู้ยากไร้
ที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนจำนวนมาก รายได้ส่วนใหญ่
กระจุกตัวในภาคอุตสาหกรรมและการขนส่งไม่กระจายออกไป
ไปสู่ผู้คนส่วนใหญ่ของจังหวัด ผลผลิตรวมทางเกษตรของ
จังหวัดลดต่ำลงในขณะที่มีมูลค่าผลผลิตนอกภาคการเกษตร
เพิ่มขึ้นทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในด้านต่างๆ

จากปัญหาที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของ
วิสาหกิจชุมชนต่อการพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ จึงมุ่งใช้
การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและสนใจที่จะศึกษา
แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจ
ชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ
เพื่อเป็นการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพ
เป็นที่ยอมรับเกิดคุณภาพที่ดี สร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้กับ
คนในชุมชน สร้างโอกาสและเชื่อมโยงโอกาสทางธุรกิจ
ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป สามารถพึ่งตนเองได้ เป็นที่
ยอมรับของสังคมและส่งผลไปสู่การพัฒนาคนในชุมชน
ที่ยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานวิสาหกิจชุมชนแปรรูป
ผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ

2.2 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจ
ชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงาน
ของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัด
สมุทรปราการ

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1) ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ วิสาหกิจชุมชน
แปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
จำนวน 6 อำเภอ โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 155 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ประธานวิสาหกิจชุมชน
กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งผู้วิจัย
เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling)
จำนวนทั้งสิ้น 112 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม แบ่งออก
เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบ
สอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก
และตำแหน่ง มีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ
(Checklist) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงาน
ของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ อาหารในจังหวัด
สมุทรปราการ ลักษณะของแบบมาตราส่วนประเมินค่า
(Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert-type Scale)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ
ในการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
แปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการลักษณะ
แบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended
Questionnaires)

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์
สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการในการเก็บข้อมูล
จากประธานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารใน
จังหวัดสมุทรปราการเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ กระบวนการ
และนัดหมายวันเวลาที่สะดวกในการทำแบบสอบถามและ

ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 112 คน ด้วยตนเอง

3.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ผู้ตอบแบบสอบถามใช้วิธีการค่าความถี่ (Frequency) แล้วสรุปออกมาเป็นร้อยละ (Percentage)

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร ในจังหวัดสมุทรปราการ ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพ การดำเนินงาน ของวิสาหกิจ (Content Analysis)

4. ผลการวิจัย

4.1 จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานวิสาหกิจชุมชนแปรรูป ผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ จากผลการวิเคราะห์ เอกสาร 1. พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 2. คู่มือการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2557 ของสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริม วิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมเกษตร 3. ผลการประเมิน ศักยภาพวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัด สมุทรปราการ ปี พ.ศ. 2557 ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลพื้นฐาน มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 268 กลุ่ม มีกลุ่มที่ได้รับการประเมินผล ในระดับดี จำนวน 114 กลุ่ม ระดับกลาง จำนวน 117 กลุ่ม และในระดับที่ต้องปรับปรุง จำนวน 20 กลุ่ม กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนมีความตั้งใจจริง มีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งและ ได้รับการส่งเสริมในความรู้และงบประมาณในการพัฒนา

4.2 จากการศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัด สมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 1 สภาพในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ

สภาพในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน แปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับสภาพ
1. การวางแผน	4.42	0.54	มาก
2. การจัดโครงสร้างองค์กร	4.43	0.64	มาก
3. การบริหารงานบุคคล	4.43	0.60	มาก
4. การตลาด	4.47	0.55	มาก
5. การผลิต	4.50	0.57	มาก
6. การบัญชี/การเงิน	4.39	0.55	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.44	0.50	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูป ผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการโดยภาพรวมอยู่ใน

ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การผลิตและข้อที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด คือ การบัญชี/การเงิน

บทควาณวิจัย

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ

ตารางที่ 2 ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ

ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับสภาพ
1. การวางแผน	2.10	0.82	น้อย
2. การจัดโครงสร้างองค์กร	1.95	0.79	น้อย
3. การบริหารงานบุคคล	2.01	0.80	น้อย
4. การตลาด	1.92	0.76	น้อย
5. การผลิต	1.89	0.78	น้อย
6. การบัญชี/การเงิน	1.97	0.81	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	1.97	0.71	น้อย

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การวางแผน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การผลิต

4.3 จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแนวทางการพัฒนา

ศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ ให้กับผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนจากหน่วยงานภาครัฐ (สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ) จำนวน 3 ท่าน และประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรางวัลระดับจังหวัดประจำปี 2557 จำนวน 3 ท่าน รวมทั้งหมด 6 ท่านให้ข้อเสนอแนะ โดยสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบร่างแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ

หัวข้อรายด้าน	แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงาน
1. การวางแผน	1. สนับสนุนให้มีการทำแผนแม่บทชุมชนในทุกตำบล 2. กำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพให้มีความชัดเจน 3. ปรับปรุงแผนการดำเนินงานทุกปี 4. เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปให้ความรู้เรื่องการส่งเสริมการวางแผนให้กับวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบร่างแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร
ในจังหวัดสมุทรปราการ (ต่อ)

หัวข้อรายด้าน	แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงาน
2. การจัดโครงสร้างองค์กร	1. ทบทวนผลการดำเนินงานร่วมกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2. ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ 3. เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้แสดงออก ความคิดเห็นของตนเองในการดำเนินงานร่วมกันเหมือนกับเป็นเจ้าของกิจการ 4. รับรู้กฎระเบียบขององค์กรร่วมกัน 5. ผู้นำหรือประธานกลุ่มต้องมีทักษะในการบริหารงานมีความเอาใจใส่ ทุ่มเท และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินงาน
3. การบริหารงานบุคคล	1. สร้างขวัญกำลังใจ แรงจูงใจ และความพึงพอใจในการทำงานร่วมกัน 2. จัดสวัสดิการที่จำเป็นให้กับสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 3. สร้างเป้าหมายร่วมกันในการทำงาน 4. ใช้ธรรมาธิปไตย และประชาธิปไตยในการบริหารงานของวิสาหกิจชุมชน
4. การตลาด	1. วิสาหกิจชุมชนควรรู้ว่าสินค้าที่ผลิตนั้น สามารถนำไปขายที่ไหนได้บ้าง 2. สำรวจความต้องการของผู้บริโภคก่อนการผลิตสินค้า 3. พัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ ให้มีรูปลักษณ์ที่สวยงามน่าสนใจ ดึงดูดผู้บริโภค 4. กำหนดราคาขายให้มีความเหมาะสม
5. การผลิต	1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามาส่งเสริมให้ความรู้ในด้านการผลิต 2. ส่งเสริมการใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น 3. มุ่งเน้นการพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีทักษะความรู้ ความชำนาญ ในการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ
6. ด้านบัญชี/การเงิน	1. การทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่แท้จริงและเปิดเผย 2. สร้างเครดิตจากการมีบัญชีรายรับ-รายจ่าย ที่โปร่งใสใช้เป็นหลักประกันในการขอกู้ยืมเงินมาลงทุนจากสถาบันการเงิน 3. การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ดีจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ดี ในการประกอบการและขยายผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอนาคต

5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารในจังหวัดสมุทรปราการ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารจาก 1) พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 2) คู่มือการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2557 ของสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมเกษตร 3) ผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ ปี พ.ศ. 2557 ผลการวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชน 268 กลุ่ม ที่มีผลการประเมินในระดับดีจำนวน 114 กลุ่ม ระดับปานกลางจำนวน 117 กลุ่ม และในระดับต้องปรับปรุงจำนวน 20 กลุ่ม วิสาหกิจชุมชน มีความตั้งใจจริง มีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งและได้รับการส่งเสริมในด้านความรู้และงบประมาณในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ [4] จากข้อมูลการจดทะเบียน พบว่า วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน ซึ่งจำเป็นต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาให้มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ โดยการส่งเสริมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการศึกษาตนเอง ศึกษาแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกและสามารถกำหนดแนวทางพัฒนาจากการวิสาหกิจชุมชนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการบูรณาการส่งเสริมและพัฒนาจากการวิสาหกิจชุมชนโดยหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ 1) สภาพในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย 1.1) การวางแผน 1.2) การจัดโครงสร้างองค์กร 1.3) การบริหารงานบุคคล 1.4) การตลาด 1.5) การผลิต 1.6) การบัญชี/การเงิน พบว่า โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเหล่านี้สามารถขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับนันทิยาและณรงค์ [5] ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพบว่า แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนแรกเป็นการสร้างรากฐานของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ซึ่งเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน และอาศัยกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเป็นสำคัญ ส่วนที่สองเป็นกลยุทธ์การจัดการด้านกลุ่ม ด้านการเงิน ด้านการผลิตและด้านการตลาด ส่วนที่สามเป็นกิจกรรมที่นำสู่คุณภาพชีวิต กล่าวคือ กิจกรรมด้านเกษตรผสมผสาน การสร้างรายได้ กองทุน ชุมชน ตลาดชุมชน และสวัสดิการชุมชน 2) ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน แปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย 2.1) การวางแผน 2.2) การจัดซื้อโครงสร้างองค์กร 2.3) การบริหารงานบุคคล 2.4) การตลาด 2.5) การผลิต 2.6) การบัญชี/การเงิน พบว่าโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกข้อ ทั้งนี้เนื่องมาจากสำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ มีการกำหนดแผนมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนร่วมกันเกิดการบูรณาการ การทำงานร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชนและวิสาหกิจชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาและริเริ่มดำเนินการพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับจิราพร และคณะ [6] ที่ว่า ให้มีการส่งเสริมสนับสนุนการทำแผนแม่บทชุมชนในทุกตำบลรวมทั้งปรับปรุงดังกล่าวทุกปี พร้อมกับการปรับฐานข้อมูลและเครือข่ายข้อมูลข่าวสาร หน่วยงานที่มีภารกิจด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนสนับสนุนให้เข้าไปจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้การส่งเสริมเป็นเอกภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้ในการประกอบวิสาหกิจชุมชนทุกระดับ ทุกประเภท โดยให้การฝึกอบรมทางวิชาการในประเด็นเฉพาะต่างๆ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องและให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ทบทวนระบบ

บริหารจัดการของรัฐให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิสาหกิจชุมชน

5.3 ผลการศึกษา แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนจากหน่วยงานภาครัฐ (สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ) จำนวน 3 ท่าน ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรางวัลระดับจังหวัด ประจำปี 2557 จำนวน 3 ท่าน รวมทั้งหมด 6 ท่าน ให้ข้อเสนอแนะโดยสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้ 1) ด้านการวางแผน จัดทำแผนแม่บทชุมชนทุกชุมชน 2) ด้านการจัดโครงสร้างองค์กร ทบทวนผลการดำเนินงานร่วมกับสมาชิก 3) ด้านการบริหารงานบุคคล สร้างขวัญกำลังใจแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน 4) ด้านการตลาดผลิตสินค้าให้ตรงตามความต้องการของตลาด 5) ด้านการผลิต หน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมให้ความรู้ด้านการผลิต และ 6) ด้านบัญชี/การเงิน จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับวิทยา [7] ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม และได้กล่าวว่าปัจจัยที่ต้องพิจารณาและให้ความสำคัญสำหรับการนำแนวทางเลือกวิสาหกิจชุมชนนำไปปรับใช้กับกลุ่มเพื่อผลต่อความสำเร็จประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านการผลิต มีผลสำคัญในการตัดสินใจทำการผลิตของแต่ละกลุ่ม ในการผลิตจึงจำเป็นต้องมีแหล่งวัตถุดิบที่เพียงพอและสามารถหาได้สะดวก 2) ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านการตลาดถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อปัจจัยด้านการผลิต การผลิตนั้นแม้จะมีความได้เปรียบในการผลิตแต่หากไม่สามารถหาตลาดมารับผลผลิตที่ผลิตได้นั้น การดำเนินกิจกรรมกลุ่มไม่อาจประสบความสำเร็จได้ โดยทั่วไปแล้วตลาดของผลผลิตที่กลุ่มผลิตได้มักอยู่ในท้องถิ่นและพื้นที่ใกล้เคียงเป็นสำคัญ 3) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จมักมีการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน 4) ปัจจัยด้านการเงิน การดำเนินกิจกรรมด้านการเงิน การบัญชี การกำหนดการจัดสรรผลกำไรอย่างเป็นสัดส่วนและมีระบบที่ชัดเจนจะสามารถช่วยให้การดำเนินงานกลุ่มเป็นไปได้อย่างดี 5) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่มกำหนดนโยบาย เป้าหมายของการดำเนินกิจกรรม การให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ ตลอดจนการเสนอความเห็นและการตัดสินใจเป็นสำคัญ 6) ปัจจัยที่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำ ผู้นำมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการริเริ่มการเสนอแนวทางเลือกและดำเนินการ ในการวางแผนตลอดจนกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในการดำเนินกิจกรรม 7) ปัจจัยด้านแรงงาน วิสาหกิจชุมชนที่สามารถใช้แรงงานที่มีอยู่ในชุมชนนั้น เป็นการช่วยแก้ปัญหาการเข้าไปขายแรงงานในเมืองในเขตเมืองหลวง เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ตัวแรงงานเองและที่สำคัญก็คือการที่แรงงานสามารถใช้แรงงานท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ได้ 8) ปัจจัยที่เกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก การมีปฏิสัมพันธ์มี 2 ลักษณะ คือ การมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นบวก (Positive Interaction) และปฏิสัมพันธ์ที่เป็นลบ (Negative Interaction) 9) ปัจจัยที่เกี่ยวกับสมาชิก สมาชิกก็ควรตระหนักและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานหรือกิจกรรมที่ตนเข้าเป็นสมาชิก โดยสมาชิกต้องหมั่นติดตามความคืบหน้าขององค์การและให้ความร่วมมือให้กิจกรรมต่างๆ อาทิเช่น การเข้าร่วมประชุม การร่วมติดตามศึกษาดูงาน พร้อมทั้งร่วมคิดและเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การหรือชุมชนที่ตนอาศัยอยู่และ 10) ปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต้องมีการติดต่อกับสมาชิกอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ มีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันระหว่างผู้นำ สมาชิกและระหว่างกลุ่ม หรือ

บทความวิจัย

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
แปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ

บุคคลหรือองค์การภายนอกที่นำความรู้หรือข่าวสารใหม่ๆ
มาแลกเปลี่ยนและสามารถนำไปใช้ได้กับกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2557). คำแถลงนโยบาย
ของคณะรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชานายกรัฐมนตรี.
แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร.
- [2] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ. (2555). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเจ็ด พ.ศ. 2555-2559.
กรุงเทพมหานคร.
- [3] กัญญามน อินทวาท และคณะ. (2554). การจัดการ
วิสาหกิจชุมชนพิษณุโลก. มหาวิทยาลัยพิษณุโลกจำกัด.
มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- [4] สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ. (2557). [ออนไลน์].
คู่มือการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเกษตร ประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. 2557. [สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม
2559]. จาก URL. [http://www.samutprakan.
doae.go.th/html/document/handbook57. pdf](http://www.samutprakan.doae.go.th/html/document/handbook57.pdf)
- [5] นันทิยา หุตานุวัตรและณรงค์ หุตานุวัตร.(2545).
การติดตามประเมินผลโครงการส่งเสริมความเข้มแข็ง
ขององค์กรชุมชนเมืองและชนบท กรณีศึกษาจังหวัด
อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร. (อัสสัณนา). ยโสธร.
- [6] จิราพร มหาอินทร์และคณะ. (2554). การดำเนินงาน
และการส่งเสริมศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน : กรณี
ศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกาย
จังหวัดปทุมธานี. สาขาวิชาการตลาด. คณะบริหาร
ธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
กรุงเทพมหานคร.
- [7] วิทยา จันทะวงศ์ศรี. (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อความ
สำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัด
มหาสารคาม รายงานการศึกษาอิสระปริญญา
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.